

Nr 60.

Ankom till riksdagens kansli den 15 april 1932 kl. 12 m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde huvudtiteln gjorda framställning om anslag till flygövningar.

(1:a avd.)

I den till riksdagen avlätna, den 4 januari 1932 dagtecknade propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:tt under fjärde huvudtiteln (punkt 132 av det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för samma dag) föreslagit riksdagen att minska ordinarie reservationsanslaget till flygövningar, nu 1,500,000 kronor, med 500,000 kronor till 1,000,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 283—288 av återopade statsrådsprotokollet.

För innevarande budgetår har anslaget till flygövningar upptagits med 1,500,000 kronor.

Flygstyrelsen har för nästkommande budgetår föreslagit uppförande i riksstaten av ett nytt anslag för anskaffning, underhåll och drift av motorfordon och motorbåtar samt därvid förutsatt, att anslaget till flygövningar skulle minskas med ett belopp av 67,000 kronor, som skulle överflyttas till förstnämnda anslag. Med beaktande av detta sitt förslag har flygstyrelsen — som utgått ifrån, att flygvapnets uppsättning under nästa budgetår skulle fullbordas och övningarna bedrivas i härav betingad vidgad omfattning — hemställt om ökning av förevarande anslag till 1,600,000 kronor.

Departementschefen har framhållit, att därest, såsom förut av honom förordats, flygvapnets nuvarande organisation under budgetåret 1932/1933 bibehölls oförändrad samt dels nyssberörda överflyttning av medel från förevarande anslag skedde, dels ock, på sätt av departementschefen föreslagits, under avlöningsanslaget uppfördes arvoden åt viss personal, vilken för närvarande åtnjöte avlöning under anslaget till flygövningar, syntes medelsbehovet under flygövningsanslaget för nämnda budgetår böra uppskattas till (1,500,000 — 67,000 — 20,000 — 2,988 =) i runt tal 1,410,000 kronor. Emellertid borde enligt departementschefens mening icke hela detta belopp behöva upptagas å riksstaten för nästkommande budgetår. Verkställda undersökningar hade givit vid handen, att av reservationer å anslaget, vilka beräknades förefinnas vid utgången av budgetåret 1931/1932, 410,000 kronor skulle kunna disponeras för täckande av medelsbehovet under anslaget. Anvisningen å riksstaten kunde vid sådant förhållande begränsas till 1,000,000 kronor.

Departementschefen har härefter ingått på frågan rörande förläggningsförhållandena vid 2. flygkåren och därvid inledningsvis erinrat om följande:

Med anledning av gjorda framställningar rörande åtgärder med hänsyn till rådande förläggningsförhållanden vid Hägernäs anbefalldes flygstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 3 juli 1930 att verkställa närmare utredning rörande, bland annat, möjligheten att genom kronans försorg ordna erforderliga transporter för inställelse till den dagliga tjänstgöringen och återfärd därifrån för personal, som på grund av förläggningsförhållandena vid Hägernäs måst bosätta sig utom denna ort. Ifrågavarande utredning avgavs av styrelsen i skrivelse den 22 augusti 1930. Sedermera anförde flygstyrelsen i sin skrivelse rörande flygvapnets medelsbehov för budgetåret 1931/1932 att, enligt vad av berörda utredning framginge, erfordrades för möjliggörande av omförmälda transporter, utöver de motorfordon, som för det dåvarande disponerades av 2. flygkåren, en buss, avsedd för 35 passagerare. Emellertid kunde ett sådant fordon icke trafikera den dåvarande vägen mellan Viggbyholm och Hägernäs, beroende på denna vägs dåliga beskaffenhet. Först efter färdigställandet av den planerade vägen å denna sträcka kunde detta fordon utnyttjas. På grund därav borde med anskaffning av den ifrågasatta personbussen anstå till slutet av år 1931. Kostnaden för en lämplig personbuss av angiven storlek beräknades till 28,000 kronor, och syntes detta belopp böra ställas till flygstyrelsens förfogande under budgetåret 1931/1932 för tillgodoseende av förevarande behov. Flygstyrelsen hemställde på grund av vad sålunda anförts, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för anskaffning av personbuss för 2. flygkåren å Hägernäs för budgetåret 1931/1932 anvisa ett extra reservationsanslag av 28,000 kronor.

I enlighet med föredragande departementschefens hemställen föreslog Kungl. Maj:t i 1931 års statsverksproposition riksdagen att för anskaffande av en personbuss för 2. flygkåren å Hägernäs för innevarande budgetår anvisa ett extra reservationsanslag av 26,000 kronor.

I skrivelse den 29 maj 1931 (nr 289, punkt 4) meddelade riksdagen, att Kungl. Maj:ts förslag icke av riksdagens bifallits samt anförde därjämte, att, enligt vad riksdagens vederbörande utskott inhämtat, frågan om anskaffning och användning av automobiler, motorbåtar m. m. vid flygvapnet vore föremål för utredning. Enbart av detta skäl syntes medel icke för det dåvarande böra anvisas för anskaffning av ifrågavarande personbuss. Härtill komme, att flygvapnet redan förfogade över en mindre bilbuss för flygkårens å Hägernäs räkning. Enligt vad riksdagen hade sig bekant, toges denna i anspråk för beredande av kostnadsfria resor för kårens personal mellan Hägernäs och Stockholm. Denna anordning syntes riksdagen knappast stå i överensstämmelse med gällande avlöningsförfattningar.

Sedan flygstyrelsen härefter anbefallts att till Kungl. Maj:t inkomma med yttrande i anledning av riksdagens uttalande beträffande anordningen med kostnadsfria resor för 2. flygkårens personal mellan Hägernäs och Stockholm, har flygstyrelsen den 18 september 1931 inkommit med yttrande i ämnet samt därvid överlämnat utredning i frågan från chefen för 2. flygkåren.

Kårchefen har i sin utredning anført.

Vid 2. flygkårens förläggning i Hägernäs ävensom därintill gränsande samhälle Viggbyholm saknades praktiskt taget möjlighet att bereda bostäder åt 2. flygkårens officerare och underofficerare. Denna personal hade därför i stor utsträckning måst bosätta sig i andra samhällen, främst Stockholm och Djursholm.

Med hänsyn till detta förhållande hade även Kungl. Maj:t genom brev den 14 mars 1930 medgivit, att den personal, som hade Hägernäs som ordinarie förläggningssort, men som på grund av ovanberörda förhållande nödgats bosätta sig utom förläggningssorten, finge, efter prövning i varje särskilt fall av flygstyrelsen, äga åtnjuta avlöning med belopp, som utginge för den ortsgrupp, till vilken den dyrare bostadsorten vore att hänföra.

Härigenom hade således personalen beretts möjlighet att erhålla lön enligt bostadsortens dyrortsgrupp.

Då det icke syntts kunna ens ifrågasättas, att personalen av sina avlöningsmedel skulle nödgas bestrida kostnader för inställelse vid tjänstgöringsplatsen från en bostadsort, å vilken personalen på grund av brist på såväl tjänste- som andra bostäder å förläggningssorten nödgats bosätta sig, och då det kommunikationsmedel, som härvid skulle stått personalen till buds, järnväg, på grund av i flera fall olämpliga tågtider icke utan avsevärda olägenheter kunde tagas i anspråk för denna transport, hade *kårchefen* ansett det vara för tjänstens behöriga upprätthållande oundgängligen erforderligt att låta denna personal transporteras med en kåren tillhörig mindre automobilomnibuss, som även torde hava anskaffats för detta ändamål.

För transport av ifrågavarande personal hade kårens omnibuss varje dag utom lördagar och söndagar gjort turer från Stockholm till Hägernäs och åter å vissa tider.

Kostnaderna för drivmedel för bussen ävensom kostnaderna för avlöning för en busschaufför hade bestritts å anslaget till flygövningar.

Den uppfattningen, att nu påtalade förfaringssätt icke skulle stå i överensstämmelse med gällande avlöningsförfattningar, syntes icke delas av försvarsväsendets lönenämnd. I yttrande över en utav flygstyrelsen i skrivelse den 27 maj 1930 gjord framställning om beviljande av tjänstgöringstraktamente till vissa beställningshavare med Hägernäs som förläggningssort, hade nämligen lönenämnden hemställt, att Kungl. Maj:t måtte tillsvida för tiden 1 juli 1930—30 juni 1931, efter närmare utredning av flygstyrelsen, medgiva dylik beställningshavare rätt till ersättning, beräknad efter billigaste färd sätt, för resorna till och från den dagliga tjänstgöringen, i den mån det icke ansåges lämpligt att ordna erforderliga transporter genom kronans försorg.

Flygstyrelsen har för egen del yttrat följande.

Vid en undersökning av innebörden därav, att gällande avlöningsförfattningar icke innefattade medgivande om ersättande med statsmedel av den kostnad, vederbörande befattningshavare kunde ådragas för sin dagliga inställelse å tjänstgöringsplatsen och återfärd till bostaden, torde man komma till slutsatsen, att detta berodde därpå, att befattningshavare hade frihet välja sin bostad så, att någon mera avsevärd dylik kostnad icke uppstode. Vid sagda författningars utarbetande hade med säkerhet icke varit åsyftad någon reglering för det särskilda fall, att befattningshavare ålades tjänstgöra å en ort, varest han icke hade rimlig möjlighet att bosätta sig. Skulle meningen i detta fall vara, att befattningshavaren själv måste bekosta sin färd till och återfärd från arbetet, bleve ju en sådan befattningshavare ålagd en extra utgift, som verkade till förminskande av hans enligt stat utgående avlöningsförmåner under vad andra befattningshavare av samma ställning åtnjöte. Detta kunde enligt flyg-

styrelsens mening icke hava varit avsikten. Ej heller saknades exempel på, att riksdagen förut beaktat nödvändigheten av kompensation vid liknande händelse. Härmed åsyftade flygstyrelsen beviljandet av tidigare utgående mötesbidrag. Då nämligen vissa regementen haft förlägningsort och mötesplats å skilda orter, hade medgivits, att till gifta officerare och underofficerare med vederlikar, vilka icke ägt sitt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet av vederbörligt regementes mötesplats, finge utgå särskilt bidrag vid tjänstgöring å mötesplatsen, och att till motsvarande beställningshavare, som ägt stadigvarande hemvist vid eller i omedelbar närhet av mötesplatsen, finge utgå bidrag vid tjänstgöring å regementets förlägningsort.

Det vore utrett, att å eller invid tjänstgöringsplatsen Hägernäs icke funnes för personalen lämpliga bostäder i tillräckligt antal. Ett stort antal officerare och underofficerare hade därför varit nödgade att bosätta sig å betydande avstånd från tjänstgöringsplatsen, i regel i Djursholm eller Stockholm. Det måste anses, att personalen vid sådant förhållande ägt påräkna särskilda åtgärder från myndigheternas sida för att berörda omständighet ej skolat för dem medföra en slags särskild pålaga i transportkostnader; att förhållandet även i andra avseenden medförde ej oväsentliga olägenheter för den på långt avstånd från tjänstgöringsplatsen boende personalen behöfde knappast nämnas.

Flygstyrelsen ansåge sig böra erinra om, att liknande förhållanden i viss mån rådde vid flygskolkåren, varest vissa beställningshavare måst bosätta sig å mera avlägsen ort från tjänstgöringsplatsen Ljungbyhed. Åt sådana beställningshavare hade Kungl. Maj:t i vissa fall tillerkänt särskilda tjänstgöringsraktamenten till täckande av deras kostnader för inställelse vid tjänstgöringsplatsen.

Såvitt flygstyrelsen kunde bedöma, vore det i princip likgiltigt, huruvida staten bidroge till ifrågavarande beställningshavares inställelse å tjänstgöringsplatsen genom särskilda raktamenten eller genom anordnande genom statens egen försorg av personalens fortskaffning mellan bostads- och tjänstgöringsplatsen.

Härefter har *statskontoret* den 3 november 1931 avgivit utlåtande i ärendet ävensom över en av flygstyrelsen, jämte eget yttrande, den 23 december 1930 till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse, vari chefen för 2. flygkåren hemställt, bland annat, att ifrågavarande vid kåren å Hägernäs tjänstgörande personal måtte beredas ersättning med 789 kronor 90 öre för havda kostnader för vissa i särskild specifikation upptagna järnvägsresor till och från Hägernäs under tiden intill den 1 december 1930.

I sitt utlåtande har statskontoret anført.

I ärendet vore upplyst, att på eller invid tjänstgöringsplatsen Hägernäs icke funnes för personalen lämpliga bostäder i tillräckligt antal. Vid sådant förhållande syntes billighetsskäl kunna anföras för att beställningshavare, som av nämnda anledning nödgats bosätta sig å annan ort, erhöile någon ersättning för de resekostnader, som han på grund härav finge vidkännas.

Emellertid hade personalen ifråga kommit i åtnjutande av fria resor mellan Hägernäs och Stockholm med en för ändamålet anskaffad personbuss, vars driftkostnader bestredes av medel från det under fjärde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till flygövningar. I betraktande av de i detta fall föreliggande säregna omständigheterna syntes intet vara att i och för sig erinra mot en dylik anordning. Däremot torde det vara tvivelaktigt, huruvida de militära myndigheterna ägt att, utan Kungl. Maj:ts medgivande, med anlåtande av ovanberörda riksstatsanslag bereda ifrågavarande beställningshavare den förmån, som här avsåges.

Så länge denna personaltransport med bilbuss vore anordnad, syntes tillräckliga skäl knappast föreligga för ett medgivande av innebörd, att ersättning finge i förekommande fall utgå för resor med järnväg.

Huruvida det kunde ur statsverkets synpunkt vara fördelaktigt att i stället för anordnande av nämnda busstrafik medgiva personal ersättning för resor med järnväg, undandrog sig statskontorets bedömande. Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna detta vara fallet, syntes jämväl dylik ersättning kunna anvisas att utgå av anslaget till flygövningar. I överensstämmelse härmed syntes samma anslag även böra bekosta den ersättning för vissa, i särskild specifikation upptagna resor å järnväg, som Kungl. Maj:t kunde finna för gott att medgiva i anledning av den härom gjorda framställningen.

Genom beslut den 13 november 1931 har Kungl. Maj:t i anledning av chefsens för 2. flygkåren förenämnda framställning rörande reseersättning medgivit, att gottgörelse för personalens ifrågavarande under tiden intill den 1 december 1930 havda kostnader för järnvägsresor till och från Hägernäs finge utgå med tillhoppa 789 kronor 90 öre, och skulle sagda belopp bestridas från flygvapnets anslag till extra utgifter.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande:

»Enligt vad av det anförda framgår, har den till Hägernäs förlagda personalen i stor utsträckning icke kunnat erhålla lämpliga bostäder å förläggningsorten utan nödgats bosätta sig å annan plats. Såsom statskontoret framhållit, torde billighetsskäl tala för, att befattningshavare, vilken av nämnd anledning nödgas bosätta sig på längre avstånd från förläggningsorten, antingen av statsverket erhåller någon gottgörelse för sina kostnader för resor till och från sistnämnda ort eller ock genom statens försorg kostnadsfritt tillhandahålles kommunikationsmedel för resornas företagande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, vilket av dessa alternativ som i förekommande olika fall kan ur ekonomiska och andra synpunkter befinnas vara för statsverket mest fördelaktigt. De kostnader, som komma att föranledas av personalens resor, torde få bestridas av anslaget till flygövningar.»

Vad till en början beträffar frågan om bostadsförhållandena vid Hägernäs, har utskottet, som avlagt besök därstädes, funnit, att tillgången på lämpliga vinterbonade bostäder vid Hägernäs och det närbelägna Viggbyholm icke kan anses tillfyllest för att andra flygkårens befäl skall kunna åläggas att vara bosatt å förläggningsorten. Den omständigheten, att befälet icke är bosatt å flygkårens ordinarie förläggningsplats utan på ett betydande avstånd därifrån, är emellertid enligt utskottets mening ett förhållande, som ur tjänstesynpunkt icke i längden kan fortfara. Härtill kommer, att statsverkets merkostnader för denna anordning enligt av utskottet införskaffad uppgift för budgetåret 1931/1932 kunna beräknas uppgå till omkring 15,500 kronor. Det synes utskottet därför nödvändigt, att åtgärder utan uppskov vidtagas för att förläggningsförhållandena för befälet vid andra flygkåren ordnas på ett mera tillfredsställande sätt. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke böra tillstyrka, att gottgörelse för resor från förläggningsorten till bostadsorten lämnas eller kostnadsfria sådana resor beredas personalen för längre tid än intill utgången av budgetåret 1934/1935. Vid nämnda tidpunkt synes nämligen den

Utskottets
yttrande.

utredning rörande ändring i rådande förläggningsförhållanden vid andra flygkåren, varom utskottet föreslår att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning, vara slutförd och kunnat föranleda vidtagandet av lämpliga åtgärder.

Mot Kungl. Maj:ts förslag i övrigt, som innebär en nedsättning i nu utgående anslag till flygövningar, har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) minska ordinarie reservationsanslaget till flygövningar, nu 1,500,000 kronor, med 500,000 kronor till 1,000,000 kronor;

b) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt låta verkställa utredning och för riksdagen framlägga förslag rörande ordnandet av förläggningsförhållandena för befälet vid andra flygkåren.

Stockholm den 15 april 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Närvarande: Se under utlåtandet nr 59.